

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara, 23 Mayıs, 1929

Sayı: 130

Bayram günleri, dünyanın bin bir türlü işleri arasında bunalan ruhların dinlendiği, sükûna kavuştuğu zamanlardır. Bayramın çocukların günü olduğunu söylerler, bu doğrudur, fakat şunu da ilâve etmek şartile: bayram günleri bütün insanların çocuklar kadar saf ve endişesiz oldukları günlerdir. Biz muhterem okuyucularımızı kutluluyor ve önümüzdeki bir çok senelerin bütün vatandaşlarımıza saadetler getimesini dileyoruz.
— HAYAT —

KURBAN

Bu hafta İslâm âleminin her tarafında milyonlarca kurban kesilecek. Milyonlarca dindar, Allahın emrine inkiyat ederek, ahiret selâmetini kazanmağa çalışacaklar. Müslümanların senenin bu haftasında semaya yükselttikleri ümit bakışını diğer dinlerden olanlar başka fırsatlarda tevcih ederler. Zira basit olsun, mütekâmil olsun diğer dinlerde de kurban etmek adettir. Hatta bazan, İlâh payesinde görülen nebat veya hayvan bizzat kurban edilir. Totem olan cinsin bereketinin temini, avda, harpte muvaffakiyet talebi, cemaat içine sokulan yeni bir uzvun taktisi kurban ile beraber olur. Ziraî faaliyetlerin başlangıcında ve sonunda zebihalar takdimi gene şarttır. Bu

şekilde kurban ayinleri mevsimden mevsime vukubulur ve içtimaî hayatın mühim safhalarının iptida ve intihasını işaret eder.

Bütün bir kavmin topuna şamil dinlere yükseldikmi, mevsimden mevsime ve ziraat ameliyelerine merbut olarak yapılan ayinler, kavmin ilahları şerefine daha fazla ihtişam ve servet kazanıyor. Adî ve fevkalâde fırsatlarda, bu ilahların himayesini elde etmek için pek çok kurban taktim olunuyor. Yalnız alemşumul dinlerde, bilhassa İslâmda, ferdin ahiretteki selâmeti düşüncesi dinî şuurun ilk safını kaplamış olduğundan kurban men-sekinin içtimaî mahiyeti daha az göze çarpar.

Bu takdimlerden gaye ne? Bazı cemiyetlerde hemcinsin yenilmesine kadar varmış olan bu külfetleri ve ayinleri insan neden ihtiyar ediyor? İlk nazarda ve basit bir mantıka tabi olarak şu cevabı vermek mümkündür: insanlar bu fedakârlıklara katlanıyorlar, çünkü, karşılık olarak bir menfaat ummaktadırlar. Bazan tahtında kalarak, tabii bir ölümle, ihtiyarlığından dolayı hükümdar ölürse kavmin başına musibet geleceğine inanılır, buna mahal vermemek için hükümdar tebası tarafından katlolunur. Bazan kral, kavminin ve kendinin selâmeti için pek aziz bir vücudu, oğlunu kurban etmek lâzım geldiğine inanır: «Garbî Asyadaki Samî kavimlerde, umumî bir tehlike oldumu, kral, kavmin menfaatını temin için

kendi oğlunu kurban ederdi. Byblos'lı Philon, yahudiler hakkında yazmış olduğu eserde bize şunu haber veriyor: Pek tehlikeli bir buhran zamanında, bir medinenin vey bir kavmin reisinin kendi sevgili oğlunu intikam alıcı şeytanlara fidiye olarak takdim etmesi pek eski bir adetti. Böylece feda edilen çocukları sihrî mahiyette ayinlerle öldürürlerdi... Moap'lıların hükümdarı İsraililer tarafından muhasara olunup büyük bir tehlikeye düşünce, halefi olması lâzım gelen büyük oğlunu yakaladı ve onu medinenin duvarları üstünde kurban etti.» [*] Bazan bu menfaat bir hastalıktan kurtulmaktan ibarettir, ve kurban parçalarının insanları sari bir marazdan tahlis edebilecekleri zannolunur. «Moab memleketinde, yani Kerek ve havalisinde oturan Araplar koleraya uğradıkları vakit, aşiretin şeyhi haykırır: Ey insanlar! fidyenizi verin! Bunun üzerine her aile bir koyun alır, onu kurban eder, ve ikiye böldükten sonra parçalarını ya çadırın içinde veya kapının önünde asar. O zaman ailenin bütün âzası kurbanın parçaları arasından geçerler, yürüyemiycek kadar küçük olan çocukları ana ve babaları kucaklarında taşırlar. Ekseriya kanlı parçalar arasından bir kaç defa geçerler, çünkü bu parçaların aşirete mazarratı dokunacak olan «cin»i kovmaya yaradığını zannederler.» [**]

Fakat şunada dikkat etmeli: elde edilecek menfaat fikri, bir fedakârlık unsurunu da ihtiva

ediyor. Her kurbanda bir ferağat safhası var, hem de fedakârlık, bir vazife kabilinden, cebren tahmil olunmuştur. Zira kurban ihtiyarî değildir, ilâhlar bu kurbanı muhakkak istiyorlar. Hintliler «ilâhların payını vermeli» derler. İbraniler ilâhlara hizmet' ibadet borçtur derler. Demek ki kurbanın iki safhası var, hem haspî, hem de nefîdir. Bundan dolayı çok defa bir mukavele gibi tasavvur olunmuştur. İhtimal bir akte, bir mukaveleye benzemeyen hiç bir kurban ayini yoktur. Çünkü ilâhların da insanların takdimelerine muhtaç oldukları farz olunur.

Lâkin, haksız yere bazan rasyonalizim ile karıştırılan basit mantığın anlayamadığı bir cihet var: Nasıl oluyor da insanlar, kastettikleri hedefi temin etmediği tecrübe ile sabit olan bu fedakârlıkları yapmağ asırlarca devam etmişler? Daha yirmi beş asır evvel Yunan filosofları ilâhlara veriled takdimelerle istihza ediyorlardı. Buna rağmen medenî âlemin her tarafında aynı usullerin tatbikına devam olunmaktadır. Basit mantıkçı, bu müşahedeye istinaden betbin olur, beşeriyet hakkında acı hükümler verir.

Hakikatte ise, kurbanı veren insanlar aldanmıyorlar, bir vehmin kurbanı değildirle. Vakıa bol hediyelerle ilâhların teveccühünü kazanıp dünyayı idare edebilmek ümidi artık kalmamıştır. Ne duaların, ne afsunların, ne zebihaların harici âlemde bir tesirleri olduğu ispat edilmiş değildir. Totem kurbanı totem cinsinin bolluğunu temin etmez,

ziraat yapanlara kurbanlardan bir faide geldiği ve yağmurun kurbanlar yüzünden yağdığı zannını bir hayaldan ibarettir. Lâkin hadiseler üzerinde derinleşen bir akıl bize kurban müessesesinin hikmetini kolaylıkla izah eder. Bütün kurban ayinlerini istilzam ettiği fedakârlıklara tahammül eden bir cemiyet veya bir fert için zarar değil, hakikî kâr vardır. Zira bu an'anevî merasim cemiyetin ruhu olan müşterek hisleri besler, mukaddes bir mazinin hatırasını mes'ut bir istikbalin ümidini uyandırır. Aile içinde yapılan aynı ayinlerle evin manevî birliği idame olunur. Cemiyetler ve fertler, yaşayabilmek için kendilerini kuvvetli, hayatlarını emin, vaziyetlerini şerefli hissetmeğe muhtaçtırlar. Kurban müessesesi ise her şeyden evvel bunu temin ediyor. Asklepiosa horos kesen Sokrat yanlış bir şey yapmamıştır.

MEHMET İZZET

YAĞMUR

*Koşun koşun damlalar
Camda yuvarlanmaya.
Ve başlasın kargalar
Damı gagalamaya.*

*Sen uyukla odanda,
Lamba bir yanda,
Değmez ellerin kanda
Olsa da uyanmaya...*

NECİP FAZIL

[*] G. Frazer, Le rameau d'or, sahifa 274

[**] J. B. Frazer, Le Folklore dans l'Ancien Testament, sahife 145